

Type of Article (Review Article)

The Impact Of Internal Audit Objectivity On Enhancing Transparency And Social Accountability In Governmental Institutions

*Aynaz Jaberi Khosroshahi: Department of Accounting, Bon.C., Islamic Azad University, Bonab, Iran.

Article Einfo

Received: 2024/12/02
Accepted: 2025/06/06
PP: 144-154.

Keywords:

Social Accountability
Governmental Institutions
Society
Internal Audit
Public Trust

Abstract

Nowadays, transparency and social accountability are recognized as two fundamental pillars in the efficiency and legitimacy of governmental institutions. With increasing environmental complexities and rising societal expectations, the need for establishing strong, objective, and impartial oversight systems has become more crucial than ever. In this context, the objectivity of internal audit, as an independent and unbiased approach, can play a significant role in improving decision-making processes and enhancing accountability to stakeholders. This study aims to examine the impact of internal audit objectivity on enhancing transparency and social accountability in governmental institutions. Conducted through a descriptive-analytical method and relying on library studies and document analysis, the research findings indicate that internal audit objectivity, by reducing conflicts of interest, strengthening decision-making independence, and improving reporting and monitoring processes, leads to increased financial and operational transparency in governmental institutions. Specifically, reinforcing objectivity in internal auditing enhances public trust and social accountability indicators. Furthermore, policymakers and managers in governmental institutions can foster improved performance and organizational legitimacy by reforming related structures and processes, thereby strengthening their accountability toward society and stakeholders.

Citation: Jaberi Khosroshahi, Aynaz. (2025). The Impact Of Internal Audit Objectivity On Enhancing Transparency And Social Accountability In Governmental Institutions. *Journal Of Socio-Cultural Changes*, 22(1; Ser. 85): 144-154.

DOI:

*Corresponding Author: Aynaz Jaber Khosroshahi

E-mail Address: aynazjaberikh@gmail.com

Tel: +989146475317

Extended Abstract

Introduction

In recent decades, transparency and social accountability have emerged as key components in improving the performance and legitimacy of governmental institutions. Financial and administrative transparency is not only a legal requirement but also the foundation of public trust in the government. Objectivity in internal auditing, which includes impartiality and independence, plays a crucial role in enhancing transparency and accountability. A lack of objectivity reduces the effectiveness of reports and undermines public trust. Challenges such as political pressures and resource shortages, especially in developing countries, hinder the realization of objectivity in internal auditing. In Iran, despite the legal emphasis on objectivity, structural problems and political influence have complicated its implementation. Information technology can strengthen objectivity by increasing accuracy and reducing errors. This study examines how objectivity in internal auditing affects the enhancement of transparency and social accountability within governmental institutions, hypothesizing that objectivity leads to improved independence, report quality, and ultimately increased public trust and responsiveness. The goal is to provide recommendations for improving the oversight system.

Methodology

This study employs a descriptive-analytical approach, utilizing library research and document content analysis for data collection. Through a comprehensive review of scientific sources and examination of available documents, the research aims to identify and analyze the role of internal audit objectivity in enhancing transparency and social accountability within governmental institutions. The analysis of findings is conducted qualitatively, focusing on elucidating conceptual relationships and effective mechanisms in this context.

Results And Discussion

The present study demonstrates that objectivity in internal auditing plays a fundamental and influential role in improving the financial transparency of governmental institutions. This approach facilitates the provision of accurate and impartial financial reports by reducing conflicts of interest and strengthening audit independence. Consequently, oversight processes become more transparent, enabling managers and stakeholders to evaluate the organization's financial performance with greater confidence and accuracy. Furthermore, internal audit objectivity contributes to enhancing social accountability within governmental institutions by identifying weaknesses and inefficiencies in social commitments, thereby compelling managers to be more accountable to society and the environment. This leads to a reduction in corruption and an increase in public satisfaction. Another significant finding of this research is the positive relationship between objectivity and the enhancement of public trust and managerial decision-making, highlighting the key role of this principle in improving organizational performance and strengthening the social capital of governmental institutions. Based on the conducted analyses and the results presented in the study's tables and charts, it can be stated that the greatest impact of objectivity pertains to financial transparency, accounting for 26% of the overall index, followed by social accountability, public trust, and improved managerial decision-making, respectively. Therefore, it is recommended that supervisory structures in governmental institutions be reformed with a focus on ensuring the independence of internal audit units and that continuous training programs for auditors be implemented to reduce human errors and reinforce audit objectivity. The adoption of modern technologies can also facilitate this process. Ultimately, internal audit objectivity is recognized as a key instrument for achieving good governance, transparency, and social accountability, which, by enhancing public trust and citizen participation, lays the foundation for the sustainable development of organizations and society.

نوع مقاله (علمی مروری)

تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر بهبود شفافیت و مسئولیت پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی

*آیناز جابری خسروشاهی: گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۶ شماره صفحات: ۱۴۴-۱۵۴	امروزه شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان دو رکن اساسی در کارآمدی و مشروعیت عملکرد نهادهای دولتی شناخته می‌شوند. با افزایش پیچیدگی‌های محیطی و توقعات جامعه، نیاز به استقرار نظام‌های نظارتی قوی، عینی و بی‌طرف بیش‌ازپیش احساس می‌شود. در این راستا، عینیت حسابرسی داخلی به‌عنوان رویکردی مستقل و غیرجانبدار، می‌تواند نقش مؤثری در بهبود فرایندهای تصمیم‌گیری و ارتقای پاسخ‌گویی به ذی‌نفعان ایفاء کند. پژوهش حاضر باهدف بررسی تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر ارتقای شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی، به‌صورت توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از مطالعات کتابخانه‌ای و تحلیل اسناد انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که عینیت حسابرسی داخلی با کاهش تعارض منافع، تقویت استقلال تصمیم‌گیری و بهبود فرایندهای گزارش‌دهی و نظارت، به افزایش شفافیت مالی و عملکردی در نهادهای دولتی منجر می‌شود. به‌طور خاص، تقویت عینیت در حسابرسی داخلی، اعتماد عمومی و شاخص‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی را بهبود می‌بخشد. افزون‌براین، سیاست‌گذاران و مدیران نهادهای دولتی می‌توانند با اصلاح ساختارها و فرایندهای مرتبط، زمینه‌ساز ارتقای عملکرد و مشروعیت سازمان خود در برابر جامعه و ذی‌نفعان باشند.

واژگان کلیدی:

مسئولیت‌پذیری اجتماعی
نهادهای دولتی
جامعه
حسابرسی داخلی
اعتماد عمومی

استناد: جابری خسروشاهی، آیناز. (۱۴۰۴). تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر بهبود شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی. فصلنامه تغییرات اجتماعی-فرهنگی، دوره ۲۲، شماره ۱؛ (پیاپی ۸۵)، ۱۴۴-۱۵۴.

DOI:

*نویسنده مسئول: آیناز جابری خسروشاهی

آدرس پست الکترونیک: aynazjaberikh@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۴۶۴۷۵۳۱۷

مقدمه

در دهه‌های اخیر، شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان دو مؤلفه حیاتی در بهبود عملکرد و مشروعیت نهادهای دولتی شناخته شده‌اند. با افزایش توقعات عمومی و گسترش فضای اطلاعاتی، توجه به سازوکارهای نظارتی مؤثر و پاسخ‌گو بیش‌ازپیش اهمیت یافته است (Harrison, Sigit Sayogo, 2014: 515). شفافیت مالی و اداری نه تنها به‌عنوان یک الزام قانونی، بلکه پایه‌ای برای اعتماد عمومی به دولت شناخته می‌شود. در واقع، نهادهای دولتی با سیستم‌های حسابرسی داخلی کارآمد، از سطح بالاتری از اعتماد اجتماعی برخوردارند (پروین، فیروزی، ۱۴۰۱: ۵۹۹). عینیت در حسابرسی داخلی به‌معنای بی‌طرفی، استقلال و پابندی به استانداردهای حرفه‌ای است. فقدان عینیت می‌تواند منجر به تحریف اطلاعات و کاهش اثربخشی گزارش‌های حسابرسی شود، که این امر مسئولیت‌پذیری اجتماعی را تضعیف می‌کند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی فراتر از پاسخ‌گویی مالی است و شامل تعهد به اخلاق حرفه‌ای، حقوق ذی‌نفعان و توسعاً پایدار می‌شود. حسابرسی داخلی عینی می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای پایش این تعهدات عمل کند (Georgiou, 2024: 2-8). چالش‌های اصلی در مسیر تحقق عینیت حسابرسی داخلی شامل فشارهای سیاسی، محدودیت منابع و نبود چارچوب‌های نظارتی مستقل است. طوری که این چالش‌ها در کشورهای در حال توسعه بارزتر هستند. راهکارهای بهبود عینیت می‌تواند تقویت استقلال واحدهای حسابرسی داخلی، آموزش مستمر حسابرسان و ایجاد سازوکارهای گزارش‌دهی شفاف باشد. اثرات مثبت عینیت حسابرسی بر شفافیت تنها محدود به بعد مالی نیست، بلکه می‌تواند به بهبود عملکرد مدیریتی، کاهش فساد و افزایش کارایی در ارائه خدمات عمومی منجر شود (Abdelrahim, Al-Malkawi, 2022: 2-5).

در ایران، با وجود تأکید قوانین بر لزوم عینیت در حسابرسی داخلی، چالش‌های ساختاری نظیر نفوذ سیاسی و کمبود نیروی متخصص، اجرای کامل این اصل را با مشکل مواجه کرده است. نقش فناوری اطلاعات در تقویت عینیت حسابرسی انکارناپذیر است. سیستم‌های هوشمند نظارتی و ابزارهای تحلیل داده می‌توانند خطاهای انسانی را کاهش داده و دقت گزارش‌ها را افزایش دهند. سرمایه اجتماعی به‌عنوان یکی از پیامدهای شفافیت و مسئولیت‌پذیری، در گرو عملکرد مطلوب نهادهای نظارتی به‌مانند حسابرسی داخلی است. بدون عینیت، امکان جلب مشارکت مردمی و اعتماد عمومی کاهش می‌یابد. با توجه به اهمیت روزافزون شفافیت و پاسخ‌گویی در نهادهای دولتی، یکی از چالش‌های کلیدی، تضمین استقلال و عینیت در عملکرد حسابرسی داخلی است. فقدان عینیت می‌تواند منجر به ضعف در گزارش‌دهی و کاهش اعتماد عمومی گردد که این موضوع بر کیفیت تصمیم‌گیری‌های مدیریتی اثر منفی دارد. سؤال اصلی این پژوهش این است که - چگونه عینیت در حسابرسی داخلی می‌تواند به‌صورت مؤثر موجب افزایش شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در سازمان‌های دولتی شود؟ همچنین، رابطه میان تقویت عینیت و بهبود شاخص‌های اعتماد عمومی و پاسخ‌گویی چه میزان است؟ - فرضیه محوری تحقیق بر آن است که وجود عینیت در فرایندهای حسابرسی داخلی، به کاهش تعارض منافع، ارتقای استقلال و افزایش کیفیت گزارش‌ها منجر شده و به تبع آن، شفافیت عملکردی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی نهادهای دولتی به شکل قابل توجهی بهبود می‌یابد. در نتیجه، این پژوهش با بررسی تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، در پی ارائه راهکارهایی برای بهبود نظام نظارتی در نهادهای دولتی است.

پیشینه تحقیق

- مرجان امیری (۱۴۰۴)، در پژوهش «تأثیر عدم شفافیت مالی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت»؛ با تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، به این نتیجه رسیده است که عدم شفافیت مالی که به‌عنوان ممانعت عمدی از دسترسی به اطلاعات، ارائه نادرست اطلاعات یا ناتوانی بازار در ارزیابی کیفیت اطلاعات تعریف می‌شود. رابطه منفی و معناداری با مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت‌ها دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که شفافیت در فرایند گزارش‌گری مالی می‌تواند به کاهش اعتماد عمومی و در نهایت ضعف عملکردی در شرکت‌ها منجر شود. این نتایج بیانگر اهمیت شفافیت مالی و لزوم رعایت استانداردهای افشای اطلاعات در راستای تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی و بهبود عملکرد مالی سازمان‌ها است (امیری، ۱۴۰۴: ۴۱۷-۴۰۷).

حمیدرضا گنجی و مهران جهان دوست مرغوب (۱۴۰۲)، در تبیین خود با عنوان «رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و اهرم مالی شرکت»؛ به نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی به عنوان مجموعه‌ای از رفتارها و تصمیمات اخلاقی در قبال مسائل مختلفی چون مدیریت منابع انسانی، سلامت کاری، حمایت از محیط‌زیست، روابط اجتماعی و تعاملات با ذی‌نفعان پرداخته‌اند. و بر آن باورند با پیاده‌سازی مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌توان بر تصمیمات مالی شرکت‌ها اثرگذار باشد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد میان مسئولیت‌پذیری اجتماعی و اهرم مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته‌ها بیانگر آن است که شرکت‌هایی که مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری دارند، نسبت‌های اهرمی پایین‌تری اتخاذ می‌کنند و در نتیجه، از نظر اعتباردهندگان با ریسک کمتری روبه‌رو می‌شوند. از سویی، افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت‌پذیری اجتماعی به شفافیت گزارشگری مالی و کاهش مشکلات ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی کمک می‌کند (گنجی، جهان‌دوست مرغوب، ۱۴۰۴: ۱۴۰-۱۲۱).

شهناز مشایخ، منا پارسایی و اکرم کرانی (۱۴۰۰)، در مطالعه «رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرس»؛ به بررسی نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها در ارتقای کیفیت اطلاعات حسابداری و پذیرش گزارش‌های حسابرسی پرداخته‌اند. و بر آن تأکید دارند امروزه جامعه به خوبی دریافته است که فعالیت‌های شرکت‌ها تنها به سودآوری محدود نمی‌شود و می‌تواند پیامدهای گسترده‌تری داشته باشد. شرکت‌ها با انتشار اطلاعات جامع‌تر و شفاف‌تر می‌توانند بخشی از مسئولیت‌های اجتماعی خود را در برابر جامعه ایفاء کنند. از سویی افشای بیشتر مسئولیت‌های اجتماعی موجب بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری و افزایش احتمال تأیید گزارش حسابرس می‌شود. به طور کلی، عملکرد اجتماعی مثبت و شفاف‌سازی آن می‌تواند به عنوان یک نشانه از کیفیت بالاتر اطلاعات مالی و اطمینان بیشتر برای سرمایه‌گذاران در نظر گرفته شود (مشایخ، پارسایی، کرانی، ۱۴۰۰: ۴۱-۶۴).

امین رستمی، محمدحسین ودیعی و محمدعلی باقرپور ولاشانی (۱۳۹۹)، با عنوان «طراحی مدل و اولویت‌بندی ابعاد شایستگی مدیران حسابرسی داخلی: رویکرد ترکیبی»؛ تأکید شده است که حسابرسی داخلی، فرایندی مستقل و بی‌طرفانه برای ایجاد اطمینان و ارائه مشاوره به سازمان به منظور بهبود فرایندهای مدیریت ریسک، کنترل‌های داخلی و راهبری شرکتی است و با تغییر نقش آن، نیاز به شایستگی‌های جدید احساس می‌شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تجربه کاری، تحصیلات دانشگاهی و تسلط بر مباحث حسابرسی داخلی بالاترین اولویت‌ها را در همه اندازه‌های شرکت دارند. به طوری که در شرکت‌های بزرگ، شایستگی‌های تحلیلی، مدیریت ریسک و فناوری اطلاعات اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند که ناشی از ساختارهای پیچیده‌تر در این شرکت‌هاست (رستمی، ودیعی، باقرپور ولاشانی ۱۳۹۹: ۲۶۷-۲۲۵).

تابنده صالحی (۱۳۹۵)، با عنوان «رابطه اخلاق حرفه‌ای حسابرس و کیفیت حسابرسی»؛ به این موضوع پرداخته است که سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری نیازمند اطلاعات مالی قابل اعتماد هستند و حسابرسان در ارزیابی این اطلاعات نقش مهمی دارند. این پژوهش نشان می‌دهد مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای حسابرس، از جمله؛ تعهد به صداقت و یکپارچگی، استقلال و بی‌طرفی، رفتار حرفه‌ای، رازداری و عملکرد حرفه‌ای، تأثیر مثبت و قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی دارند. این مطالعه بر ضرورت توجه به اخلاق حرفه‌ای در حرفه حسابرسی و اثر آن بر بهبود کیفیت گزارش‌های مالی تأکید دارد (صالحی، ۱۳۹۵: ۸۶-۷۷).

ادبیات و مبانی نظری

شفافیت و مسئولیت‌پذیری در نهادهای دولتی

شفافیت در نهادهای دولتی به معنای در دسترس بودن اطلاعات مرتبط با فعالیت‌های عمومی است که به شهروندان و ذی‌نفعان این امکان را می‌دهد تا عملکرد دولت را ارزیابی کنند. این اصل، زیربنای حکمرانی خوب محسوب می‌شود و به شکل‌گیری اعتماد عمومی کمک می‌کند (قاسمی‌اسفهان، خباز باویل، ۱۳۹۹: ۱۰۸). مسئولیت‌پذیری اجتماعی فراتر از پاسخ‌گویی مالی و اداری، شامل تعهد اخلاقی سازمان به تأثیرات اجتماعی و زیست‌محیطی فعالیت‌های خود است. نهادهای دولتی در این چارچوب باید پاسخ‌گویی عملکرد خود در برابر جامعه باشند. در نبود شفافیت و مسئولیت‌پذیری، فساد، سوءمدیریت و ناکارآمدی در نهادهای دولتی رواج می‌یابد و مشروعیت آن‌ها نزد افکار عمومی کاهش می‌یابد. این وضعیت می‌تواند کارآمدی و اثربخشی خدمات عمومی را نیز دچار بحران کند (رتوفی‌مرام و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۵۶). تقویت شفافیت و مسئولیت‌پذیری نیازمند مجموعه‌ای از ابزارها و مکانیزم‌هاست که از جمله

مهمترین آن‌ها می‌توان به نظام‌های حسابرسی داخلی اشاره کرد. این نظام‌ها می‌توانند به‌عنوان ناظر مستقل، نقش کلیدی در ارتقای اعتماد عمومی ایفاء کنند.

– عینیت در حسابرسی داخلی

عینیت در حسابرسی داخلی به‌معنای رعایت بی‌طرفی و استقلال حرفه‌ای در فرایند ارزیابی و گزارش‌دهی است. این اصل، تضمین می‌کند که نتایج حسابرسی، دقیق، منصفانه و مبتنی بر واقعیت‌های موجود باشد (جوذکی چگنی، ۱۴۰۰: ۱۰۵). بی‌طرفی حسابرسی داخلی، تعارض منافع و فشارهای سیاسی یا سازمانی را به حداقل می‌رساند. طوری‌که، حسابرسان قادر خواهند بود شواهد را بدون جانبداری بررسی کنند و یافته‌های خود را شفاف و قابل‌اعتماد ارائه دهند. عینیت به‌عنوان یک اصل اخلاقی و حرفه‌ای در استانداردهای بین‌المللی حسابرسی داخلی به رسمیت شناخته شده است. رعایت این اصل موجب تقویت استقلال سازمانی و ایجاد یکپارچگی در عملکرد حسابرسی می‌شود (تورانی، تکه، ۱۴۰۱: ۵). با تقویت عینیت، کیفیت گزارش‌های حسابرسی داخلی افزایش یافته و این امر زمینه‌ساز تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و ارتقای شفافیت عملکردی نهادهای دولتی خواهد بود.

– تأثیر عینیت بر گزارش‌دهی

گزارش‌دهی حسابرسی داخلی از مهمترین ابزارهای شفاف‌سازی عملکرد سازمان‌ها به‌شمار می‌آید. این گزارش‌ها باید بر مبنای داده‌های واقعی و بی‌طرفانه تهیه شوند تا مورد اعتماد ذی‌نفعان باشند (ولی‌زاده لاریجانی، خدایی، ۱۴۰۰: ۶-۳). عینیت در فرایند گزارش‌دهی موجب می‌شود یافته‌ها دقیق‌تر و کمتر تحت‌تأثیر سوگیری‌های فردی یا فشارهای بیرونی قرار گیرد. در نتیجه، تصمیم‌گیران می‌توانند باتکیه بر اطلاعات معتبر، اقداماتی مؤثرتر و مسئولانه‌تر اتخاذ کنند. گزارش‌دهی عینی و بی‌طرفانه همچنین به شناسایی نقاط ضعف و فرصت‌های بهبود در عملکرد نهادهای دولتی کمک می‌کند. این موضوع باعث می‌شود اقدامات اصلاحی مبتنی بر واقعیت‌های موجود و نیازهای واقعی جامعه باشد (آهنگری، غلامی‌زارع، ۱۴۰۳: ۵-۲). تقویت عینیت در گزارش‌دهی نه تنها باعث شفافیت بیشتر می‌شود، بلکه نقش مهمی در ایجاد اعتماد عمومی و مشروعیت عملکرد دولت ایفاء می‌کند.

– حسابرسی داخلی و اعتماد عمومی

اعتماد عمومی یکی از اساسی‌ترین سرمایه‌های اجتماعی نهادهای دولتی به‌شمار می‌آید و بدون آن، اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های عمومی با دشواری‌های زیادی مواجه خواهد شد (زیوری کامران، فخاری، ۱۳۹۸: ۸۲). حسابرسی داخلی به‌عنوان ابزار کنترل درون‌سازمانی، می‌تواند با شفاف‌سازی عملکرد مالی و عملیاتی، به شکل‌گیری اعتماد عمومی کمک کند. نتایج این نوع حسابرسی، به جامعه اطمینان می‌دهد که منابع عمومی به‌درستی مدیریت می‌شوند. زمانی‌که حسابرسی داخلی بر پایه عینیت و بی‌طرفی انجام شود، یافته‌های آن معتبرتر بوده و قابلیت اتکای بیشتری خواهند داشت. این موضوع موجب افزایش اعتماد ذی‌نفعان به عملکرد نهادهای می‌شود (جابرانصاری، نجف‌بیگی، الوانی، ۱۳۹۵: ۱۲). بنابراین، ایجاد محیطی که در آن حسابرسی داخلی بتواند بدون فشار و جانبداری فعالیت کند، لازمه تقویت سرمایه اجتماعی و ارتقای مسئولیت‌پذیری نهادهای دولتی خواهد بود.

برپایه (جدول ۱)، می‌توان تحلیل خلاصه‌ای از مفاهیم مورد بررسی در پژوهش را به‌عنوان شالوده نظری برای تحلیل بخش‌های بعد در نظر داشت.

جدول ۱. تدقیق و تحلیل ادبیات و مبانی نظری – (مأخذ: نگارنده، ۱۴۰۴)

موضوع	شرح مفاهیم	چارچوب حکمرانی و حسابرسی	پیامدها
شفافیت و مسئولیت‌پذیری در نهادهای دولتی	شفافیت: دسترسی به اطلاعات عمومی و ارزیابی عملکرد دولت. مسئولیت‌پذیری: پاسخ‌گویی اجتماعی نهادهای دولتی در قبال جامعه.	بهبود مشروعیت نهادها، جلوگیری از فساد و ناکارآمدی، تقویت اعتماد عمومی.	ارتقای کیفیت خدمات عمومی، افزایش کارآمدی و پاسخ‌گویی.
عینیت در حسابرسی داخلی	استقلال حرفه‌ای در فرایند ارزیابی و گزارش‌دهی، رعایت استانداردهای اخلاقی و حرفه‌ای بین‌المللی.	ایجاد استقلال سازمانی، یکپارچگی در عملکرد حسابرسی، کاهش تعارض منافع.	بهبود کیفیت گزارش‌های حسابرسی، شفافیت عملکردی بیشتر.
تأثیر عینیت بر گزارش‌دهی	تهیه گزارش‌های مبتنی بر داده‌های واقعی، بی‌طرفانه و قابل‌اعتماد.	افزایش اعتبار و دقت گزارش‌ها، تقویت تصمیم‌گیری‌های مسئولانه و آگاهانه.	شناسایی دقیق نقاط ضعف و فرصت‌ها، اعتماد بیشتر ذی‌نفعان.

حسابرسی داخلی و اعتماد عمومی	نقش حسابرسی داخلی در شفاف‌سازی و کنترل عملکرد مالی و عملیاتی سازمان.	اطمینان‌بخشی به ذی‌نفعان، افزایش شفافیت و مشروعیت عملکرد نهادها.	تقویت سرمایه اجتماعی و پذیرش عمومی، ارتقای مسئولیت‌پذیری.
------------------------------	--	--	---

– چارچوب‌های نظری مرتبط

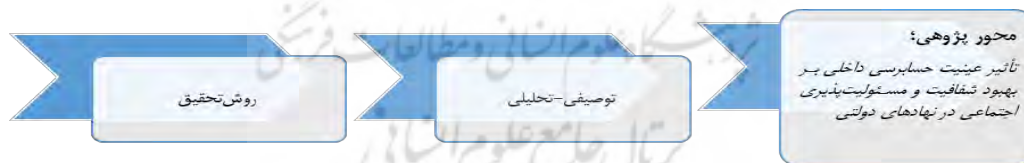
چارچوب‌های نظری ارائه‌شده برپایه (جدول ۲)، با بهره‌گیری از دیدگاه‌های نظریه‌پردازان حوزه حسابرسی و حکمرانی عمومی طراحی شده است (خان‌محمدی، خداپرست، ۱۴۰۱: ۸۶-۶۳). این چشم‌انداز به بررسی نقش عینیت، شفافیت و مسئولیت‌پذیری در بهبود عملکرد و ارتقای اعتماد عمومی در نهادهای دولتی می‌پردازند.

جدول ۲. مناظر صاحب‌اندیشان حوزه‌های مرتبط با پژوهش – (مأخذ: جمع‌آوری شده توسط نگارنده، ۱۴۰۴)

ردیف	نظریه پرداز	چشم‌انداز
۱	رابرت آگریس ^۱	وی بر اهمیت عینیت در حسابرسی داخلی به‌عنوان یکی از اصول اساسی اخلاقی تأکید کرده و معتقد است رعایت این اصل، به بهبود عملکرد و کاهش فساد در سازمان‌ها منجر می‌شود.
۲	لری سویر ^۲	به‌عنوان پدر حسابرسی داخلی مدرن، بر نقش عینیت و استقلال حساب‌برسان در افزایش کیفیت حسابرسی و اعتماد عمومی تأکید کرده است.
۳	لوئیس آلفرد کوزر ^۳	او در نظریه تضاد، بر اهمیت استقلال و شفافیت در کاهش تعارض منافع و افزایش مشروعیت سازمان‌ها تأکید می‌کند.
۴	جان اوکانل ^۴	او در مطالعات خود عینیت را یکی از ارکان اساسی حسابرسی داخلی معرفی کرده و بر ضرورت آن برای بهبود تصمیم‌گیری‌های مدیریتی تأکید می‌کند.
۵	آلن پیerson ^۵	وی در پژوهش‌های خود بر رابطه میان عینیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای عمومی تأکید کرده و آن را شرط تحقق پاسخ‌گویی اثربخش می‌داند.
۶	متیو باروز ^۶	او با بررسی سازوکارهای نظارتی در نهادهای دولتی، عینیت را عاملی مؤثر در بهبود شفافیت و ارتقای عملکرد معرفی می‌کند.
۷	ادوارد فریمن ^۷	نظریه‌پرداز ذی‌نفعان، عینیت در گزارش‌دهی و حسابرسی را از منظر پاسخ‌گویی به تمامی ذی‌نفعان و تحقق مسئولیت اجتماعی مورد توجه قرار می‌دهد.

مواد و روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و از شیوه‌های کتابخانه‌ای و تحلیل محتوای اسناد برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است برپایه (شکل ۱). با مرور منابع علمی و بررسی مستندات موجود، تلاش شده است تا نقش عینیت حسابرسی داخلی در ارتقای شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی شناسایی و تحلیل گردد. تجزیه و تحلیل یافته‌ها نیز به صورت کیفی انجام شده و تمرکز بر تبیین روابط مفهومی و سازوکارهای مؤثر در این زمینه بوده است.

شکل ۱. فرایند روش تحقیق – (مأخذ: نگارنده، ۱۴۰۴)

بحث و یافته‌های تحقیق

– گستره واکاوی

– تأثیر عینیت بر شفافیت مالی

^۱ Robert Agris

^۲ Larry Sawyer

^۳ Lewis A. Coser

^۴ John O'Connell

^۵ Alan Pearson

^۶ Matthew Barrows

^۷ Edward Freeman

عینیت حسابرسی داخلی به‌عنوان یک رویکرد مستقل و بی‌طرف، با حذف یا کاهش تعارض منافع در نظام‌های دولتی، شفافیت مالی را بهبود می‌بخشد. این رویکرد باعث شناسایی نقاط ضعف در ثبت و گزارش مالی می‌شود. فرایندهای نظارتی و حسابرسی شفاف، به تصمیم‌گیرندگان امکان می‌دهد تا با اتکاء به داده‌های واقعی و بدون سوگیری، عملکرد مالی خود را به‌طور دقیق و جامع ارزیابی کنند. از منظر پاسخ‌گویی، عینیت موجب می‌شود اطلاعات مالی به‌طور صادقانه و بدون دستکاری به ذی‌نفعان ارائه شود که این امر مشروعیت تصمیم‌های مالی را تقویت می‌کند. در مجموع، عینیت حسابرسی داخلی سبب ارتقای استانداردهای گزارش‌دهی مالی در نهادهای دولتی شده و موجب تقویت اعتماد عمومی به اطلاعات منتشر شده خواهد شد.

– نقش عینیت در بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی

عینیت حسابرسی داخلی به‌عنوان ضامن بی‌طرفی و استقلال، سازمان‌ها را وادار به پاسخ‌گویی به نیازهای اجتماعی و محیطی می‌کند. این رویکرد با شناسایی کاستی‌ها و ناکارآمدی‌ها در تعهدات اجتماعی، باعث می‌شود مدیران دولتی به‌طور جدی در راستای مسئولیت‌پذیری اجتماعی گام بردارند. بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی از طریق حسابرسی داخلی عینی، به کاهش فساد اداری و ارتقای رضایت شهروندان منجر خواهد شد. پس، نتیجه کلی این است که عینیت به‌عنوان ستون شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، اعتماد و مشارکت جامعه را در اداره نهادهای دولتی تقویت می‌کند.

– ارتباط عینیت با ارتقای اعتماد عمومی

عینیت حسابرسی داخلی باعث می‌شود اطلاعات به‌طور بی‌طرفانه و دقیق ارائه شود که این امر مستقیماً بر ادراک و اعتماد عمومی تأثیر می‌گذارد. وقتی جامعه مطمئن باشد که تصمیمات بر مبنای داده‌های واقعی گرفته می‌شوند، اعتماد عمومی به دستگاه‌های دولتی افزایش می‌یابد. این اعتماد عمومی به‌عنوان یک سرمایه اجتماعی، موجب تسهیل فرایندهای حکمرانی و همکاری شهروندان با نهادها خواهد شد. در نهایت، عینیت حسابرسی داخلی با شفاف‌سازی اطلاعات، اعتماد عمومی را به‌عنوان یک شاخص کلیدی پایداری سازمانی تقویت می‌کند.

– عینیت و بهبود تصمیم‌گیری در سطوح مدیریتی

عینیت حسابرسی داخلی، زمینه‌ای را فراهم می‌کند که مدیران با اطلاعات دقیق و شفاف تصمیم‌گیری کنند. تصمیم‌گیری در سایه داده‌های عینی، موجب کاهش ریسک‌های مدیریتی و بهبود اثربخشی سیاست‌های دولتی خواهد شد. این مسئله همچنین باعث تقویت پاسخ‌گویی مدیران در برابر ذی‌نفعان و نهادهای نظارتی می‌شود. بدین‌سان، عینیت حسابرسی داخلی ابزاری کلیدی برای تصمیم‌گیری هوشمندانه و شفاف در سازمان‌های دولتی به‌شمار می‌رود.

– تحلیل داده‌ها

در راستای بررسی نقش عینیت حسابرسی داخلی بر بهبود فرایندهای مالی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در سازمان‌های دولتی و عمومی، پژوهش حاضر به واکاوی چهار بُعد اصلی این مفهوم پرداخته است. برای تبیین دقیق‌تر این ابعاد و جایگاه و وزن هر یک در شاخص کلی پژوهش، با ارائه جداولی تدقیق گردید. طوری که برپایه (جدول ۳)، ارزیابی تحلیلی هر بُعد به‌طور جداگانه مشخص شد و برپایه (جدول ۴)، مقایسه و تحلیل تطبیقی یافته‌ها صورت گرفت.

جدول ۳. ارزیابی تطبیقی موضوعات پژوهشی با در نظر داشت درصد امتیاز دهی از ۱۰۰ – (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

ردیف	بُعد مورد بررسی	میزان تأثیر برحسب (درصد)	میزان اهمی برحسب (درصد)	نتیجه نهایی برحسب (درصد)
۱	تأثیر عینیت بر شفافیت مالی	۸۸	۹۰	۸۹
۲	نقش عینیت در بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۸۵	۸۷	۸۶
۳	ارتباط عینیت با ارتقای اعتماد عمومی	۸۲	۸۵	۸۳/۵
۴	عینیت و بهبود تصمیم‌گیری در سطوح مدیریتی	۸۰	۸۳	۸۱/۵

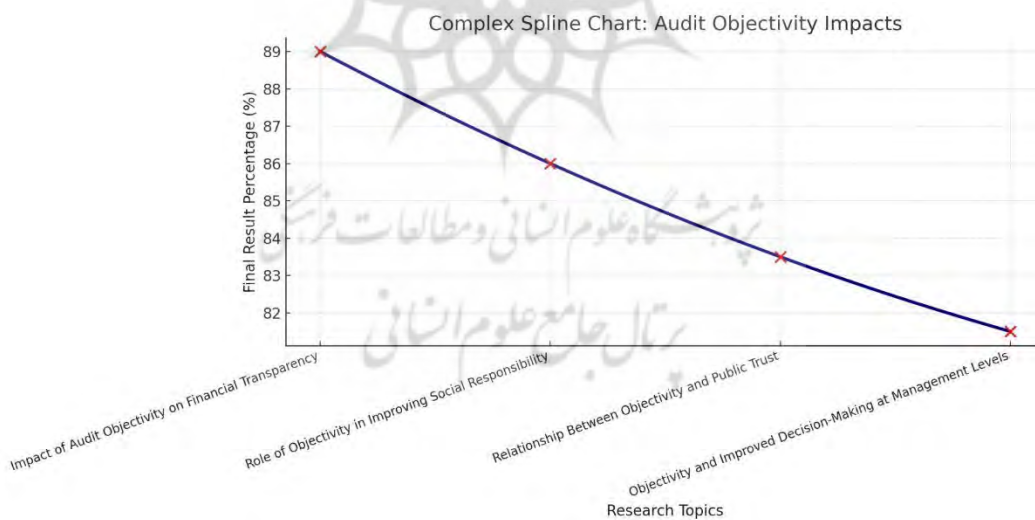
همان طور که در (جدول ۳)، مشاهده می‌شود، بعد «تأثیر عینیت بر شفافیت مالی»؛ بالاترین میزان اثرگذاری و اهمیت را (به‌طور میانگین با تبیین ۸۹ درصد)، دارد و تأکید بر ضرورت حفظ استقلال حسابرسی در راستای کاهش تعارض منافع مالی را نشان می‌دهد. در رتبه‌های بعدی، «نقش عینیت در بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی»؛ (با تبیین ۸۶ درصد)، «ارتباط عینیت با ارتقای اعتماد عمومی»؛ (با تبیین ۸۳/۵ درصد)، و «عینیت و بهبود تصمیم‌گیری در سطوح مدیریتی»؛ (با تبیین ۸۱/۵ درصد)، قرار دارند. این اعداد بیانگر یک رابطه مثبت و مستقیم میان عینیت و بهبود عملکرد سازمانی و اجتماعی است.

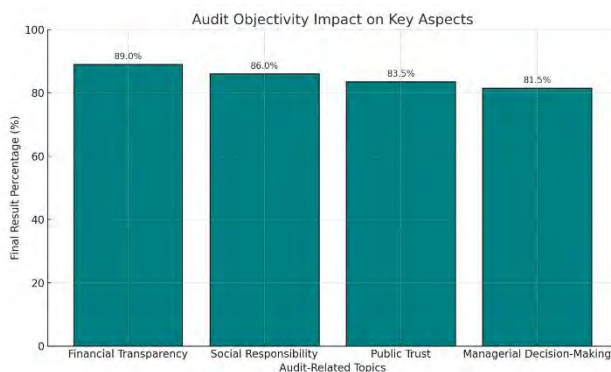
جدول ۴. تطبیق ابعاد پژوهش با شاخص کلی - (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

رتبه نهایی	سهم از شاخص کلی بر حسب (درصد)	امتیاز کل بر حسب (درصد)	بُعد مورد بررسی
۱	٪۲۶	٪۸۹	تأثیر عینیت بر شفافیت مالی
۲	٪۲۵	٪۸۶	نقش عینیت در بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی
۳	٪۲۴	٪۸۳/۵	ارتباط عینیت با ارتقای اعتماد عمومی
۴	٪۲۳	٪۸۱/۵	عینیت و بهبود تصمیم‌گیری مدیریتی
-	٪۱۰۰	٪۳۴۰	جمع

(جدول ۴)، با تبیین تطبیقی، با جمع کل ۳۴۰ درصد (مجموع چهار بُعد)، شاخص کلی به‌عنوان ۱۰۰ درصد نرمال‌سازی شده است. هر بُعد سهم خود را از این شاخص نهایی دارد: «تأثیر عینیت بر شفافیت مالی»؛ (با تبیین ۲۶ درصد)، بیشترین سهم را به‌خود اختصاص داده است. «نقش عینیت در بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی»؛ (با تبیین ۲۵ درصد)، «ارتباط عینیت با ارتقای اعتماد عمومی»؛ (با تبیین ۲۴ درصد)، «عینیت و بهبود تصمیم‌گیری مدیریتی»؛ (با تبیین ۲۳ درصد).

باتمركز بر جداول مورد اكاوی می‌توان اذعان داشت كه عینیت در حسابرسی داخلی و بیرونی نه تنها باعث شفافیت مالی می‌شود بلکه در بهبود تصمیم‌گیری مدیریتی، افزایش اعتماد عمومی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی نیز اثرگذار است. در نتیجه برپایه (نمودار ۱)، عملکردهای بصری مورد بررسی پژوهش را می‌توان با بهره‌گیری از برنامه پایتون ارائه داد.

نمودار ۱. تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر موضوعات محور پژوهشی - (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

این پژوهش به واکاوی ژرف به بررسی تأثیر عینیت حسابرسی داخلی بر بهبود شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در نهادهای دولتی، پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که عینیت در حسابرسی داخلی، به‌عنوان یک اصل اساسی، نقش کلیدی در ارتقای عملکرد سازمانی و اعتماد عمومی ایفاء می‌کند. اولاً؛ عینیت حسابرسی داخلی با کاهش تعارض منافع و تقویت استقلال تصمیم‌گیری، به افزایش شفافیت مالی و عملیاتی در نهادهای دولتی منجر می‌شود. این امر نه تنها زمینه‌ساز کاهش فساد و سوءمدیریت است، بلکه امکان ارزیابی دقیق‌تر عملکرد سازمان‌ها را برای ذی‌نفعان فراهم می‌کند. ثانیاً؛ تقویت عینیت در حسابرسی داخلی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی نهادهای دولتی را بهبود می‌بخشد. با ارائه گزارش‌های بی‌طرفانه و مبتنی بر واقعیت، سازمان‌ها می‌توانند پاسخ‌گویی خود را در قبال جامعه و محیط‌زیست افزایش دهند، که این موضوع به مشروعیت و اعتبار آن‌ها می‌افزاید. ثالثاً؛ ارتباط مثبت و معناداری بین عینیت حسابرسی داخلی و اعتماد عمومی وجود دارد. زمانی که جامعه اطمینان یابد تصمیمات دولتی بر مبنای داده‌های عینی و شفاف اتخاذ می‌شوند، سطح اعتماد به نهادهای دولتی افزایش می‌یابد و این امر به‌عنوان یک سرمایه اجتماعی، تسهیل‌کننده حکمرانی مؤثر است. رابعاً؛ عینیت در حسابرسی داخلی تصمیم‌گیری‌های مدیریتی را بهبود می‌بخشد. دسترسی به اطلاعات دقیق و بی‌طرفانه، مدیران را قادر می‌سازد تا سیاست‌ها و برنامه‌های خود را با اثربخشی بیشتری طراحی و اجرا کنند، که این موضوع به نوبه خود به ارتقای عملکرد سازمانی می‌انجامد. در نتیجه می‌توان اذعان داشت که نهادهای دولتی با اصلاح ساختارهای نظارتی، استقلال واحدهای حسابرسی داخلی را تضمین کنند. همچنین، آموزش مستمر حسابرسان و به‌کارگیری فناوری‌های نوین نظارتی می‌تواند به تقویت عینیت و کاهش خطاهای انسانی کمک کند. در مجموع، عینیت حسابرسی داخلی به‌عنوان یک ابزار کارآمد، می‌تواند در تحقق حکمرانی خوب، شفافیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی نقش به‌سزایی ایفاء کند. توجه به این اصل، نه تنها عملکرد نهادهای دولتی را بهبود می‌بخشد، بلکه به ایجاد جامعه‌ای مبتنی بر اعتماد و مشارکت فعال شهروندان نیز کمک می‌کند.

منابع

- قاسمی‌اسفهلان، لیلا. خباز باویل، صمد. (۱۳۹۹). *الگوی شفاف‌سازی عملکرد سازمان‌های دولتی*. فصلنامه علمی پژوهشی-مدیریت سازمان‌های دولتی، دوره ۹، شماره ۱؛ (پیاپی ۳۳)، ۱۰۷-۱۲۲.
- امیری، مرجان. (۱۴۰۴). *تأثیر عدم شفافیت مالی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت*. فصلنامه علمی تخصصی-رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۹، شماره ۳۲، ۴۱۷-۴۰۴.
- آهنگری، مهناز، غلامی‌زارع، مهدی. (۱۴۰۳). *بررسی رابطه حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی شرکت با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گر کیفیت حسابرسی*. سومین کنفرانس بین‌المللی آزمایشگاه مدیریت و رویکردهای نوآورانه در مدیریت و اقتصاد، تهران-ایران، ۲۲-۱.
- پروین، خیراله. فیروزی، مهدیه. (۱۴۰۱). *شفافیت در امور عمومی به مثابه راهکار جلب اعتماد عمومی با تأکید بر نظام حقوقی ایران*. فصلنامه علمی پژوهشی-مطالعات حقوق عمومی، دوره ۵۱، شماره ۲، ۵۹۷-۶۱۶.
- تورانی، عدنان، تکه، عطا. (۱۴۰۱). *بررسی رابطه بین اخلاق و عینیت با شفافیت و ایفاء مسئولیت پاسخ‌گویی حسابرسان داخلی*. هفتمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری ایران، تهران-ایران، ۱۵-۱.

- جابرانصاری، محمدرضا. نجفی‌بیگی، رضا. الوانی، سیدمهدی. (۱۳۹۵). *عوامل زمینه‌ای مؤثر بر اعتماد عمومی به سازمان‌های دولتی*. فصلنامه علمی پژوهشی-مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، دوره ۸، شماره ۸، ۱۱-۱۲۴.
- جودکی چگنی، زهرا. (۱۴۰۰). *عینیت‌گرایی در حسابداری*. فصلنامه علمی-چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۴، شماره ۸، ۹۸-۱۱۲.
- خان‌محمدی، هادی. خداپرست، عباس. (۱۴۰۱). *نظریه حکمرانی از منظر اندیشمندان*. چاپ‌اول، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
- رستمی، امین. ودیعی، محمدحسین. باقرپور ولاشانی، محمدعلی. (۱۳۹۹). *طراحی مدل و اولویت‌بندی ابعاد شایستگی مدیران حسابداری داخلی: رویکرد ترکیبی*. فصلنامه علمی پژوهشی-حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۵، شماره ۹، ۲۶۷-۲۲۵.
- رئوفی مرام، ناجی. امیرنژاد، قنبر. مکوندی، فواد. چناری، وحید. (۱۴۰۰). *طراحی الگوی اخلاق‌مداری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با رویکرد توسعه پایدار*. فصلنامه علمی پژوهشی-اخلاق در علوم و فناوری، دوره ۱۶، شماره ۴، ۱۶۵-۱۵۵.
- زیوری کامران، محمدجعفر. فخاری، حسین. (۱۳۹۸). *تعیین الگوی حسابداری داخلی اثربخش از منظر ذی‌نفعان*. فصلنامه علمی پژوهشی-مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۶، شماره ۶۴، ۸۱-۱۱۱.
- صالحی، تابنده. (۱۳۹۵). *رابطه اخلاق حرفه‌ای حسابرس و کیفیت حسابداری*. فصلنامه علمی پژوهشی-اخلاق در علوم و فناوری، دوره ۱۱، شماره ۳، ۸۶-۷۷.
- گنجی، حمیدرضا. جهان‌دوست مرغوب، مهران. (۱۴۰۲). *رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و اهرم مالی شرکت*. فصلنامه علمی تخصصی-تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۵، شماره ۵۹، ۱۴۰-۱۲۱.
- مشایخ، شهرناز. پارسایی، منا. کرانی، اکرم. (۱۴۰۰). *رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابداری*. فصلنامه علمی پژوهشی-پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۵۱، ۶۴-۴۱.
- ولی‌زاده لاریجانی، اعظم. خدایی، مونا. (۱۴۰۰). *اثر تعدیل‌کننده کیفیت عملکرد حسابداری داخلی بر رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت*. فصلنامه علمی پژوهشی-پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۵۳، ۲۲-۱.
- Abdelrahim, Ayman. Al-Malkawi, Husam-Aldin N. (2022). *The Influential Factors Of Internal Audit Effectiveness: A Conceptual Model*. International Journal Of Financial Studies, 10(3): 1-23.
- Georgiou, Omiros. (2024). *The Politics Of Prudence In Accounting Standards*. Accounting. Journal Of Organizations And Society, 113(101571): 1-24.
- Harrison, Teresa M. Sigit Sayogo, Djoko. (2014). *Transparency, Participation, And Accountability Practices In Open Government: A Comparative Study*. Journal Of Government Information Quarterly, 31(4): 513-525.